

ПРОДУКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Ткачук А.В.

аспірант 4 року навчання спеціальності «Економіка»,

Табацкова Г.В.

**кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет**

У сучасному світі сільське господарство в цілому та виробництво харчових продуктів зокрема відіграють важливу роль не лише у забезпеченні населення, але й свідчать про стабільність і стійкість економічного розвитку. Висока продуктивність у цих сферах є вирішальною для забезпечення життєвих потреб суспільства, його збалансованого розвитку, а також для збереження навколишнього середовища. Проте на сучасному етапі існує ряд чинників, які значно ускладнюють завдання щодо забезпеченості високої продуктивності та стійкості у цих напрямках.

Україна має розвинений продовольчий комплекс, який спроможний не лише повною мірою забезпечити населення країни харчовими продуктами, а й сформувати активну позицію країни на міжнародних ринках низки ключових агропродовольчих товарів. Завдяки традиційно потужному продовольчому експорту Україна є одним з гарантів продовольчої безпеки у світі. Дослідженням чинників розвитку сільського господарства та сталого виробництва продуктів харчування присвячено сучасні праці багатьох науковців. Їхні дослідження демонструють складні виклики, з якими стикається сільське господарство в умовах воєнного конфлікту, а також відзначають можливості використання інноваційних технологій для забезпечення сталого розвитку галузі [4].

До повномасштабного вторгнення Україна входила до п'ятірки найбільших експортерів зернових у світі, експортувалося $\frac{3}{4}$ від того, що вироблялося в країні, внутрішнє споживання зернових становило лише 20–25 %. Україна постачала 10 % світового експорту пшениці, понад 14 % кукурудзи і понад 47 % соняшникової олії [2]. Наразі завдяки допомозі партнерів Україна

залишається ключовим постачальником на світових ринках зерна та соняшникової олії, з часткою понад 10 % міжнародної торгівлі. У 2023 р. експортовано 16,1 млн т пшениці до 65 країн, 26,2 млн т кукурудзи до 80 країн і 5,7 млн т соняшникової олії до 130 країн світу [3].

За оцінками ФАО, через військовий стан у країні сільські домогосподарства зазнали збитків близько 2,25 млрд дол. США. З них близько 1,26 млрд дол. США збитків завдано в галузі рослинництва та 0,98 млрд дол. США – тваринництва. Крім того, 25 % сільськогосподарських домогосподарств в Україні зупинили або зменшили обсяги виробництва продукції, у прифронтових областях – 38 % .

У травні 2022 року Європейська комісія та уряд України започаткували [Шляхи солідарності](#), щоб полегшити експорт продуктів харчування з України різними наземними маршрутами та через порти ЄС. У липні того ж року згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС було запроваджено [тимчасове призупинення дії експортних мит і тарифних квот](#) на українську агропродовольчу продукцію терміном на один рік. Через місяць, у серпні 2022 року, було ініційовано [Конвенцію про процедуру спільного транзиту](#) та [Конвенцію про спрощення формальностей у торгівлі товарами](#) для розширення можливостей фізичного та логістичного експорту через кордони Україна - ЄС.

Основні експортні товари в ЄС	Роки			
	2019	2020	2021	2022
Молоко та молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед	117	140	150	263
Зернові культури	2,493	1,671	1,935	5,190
Насіння і плоди олійних рослин	1,526	1,145	1,479	3,017
Жири та олії тваринного або рослинного походження	1,464	1,746	2,363	3,332

Джерело: за даними Держкомстату України та Державної митної служби України [1]

Це було зроблено, щоб допомогти українським виробникам та експортерам вести діяльність та зміцнити свої позиції на європейському ринку. Дійсно, український аграрний експорт до ЄС зріс майже вдвічі: з 7 674 млн доларів США у 2021 році до 13 002 млн доларів США у 2022 році, з яких лєвова частка

припадає на зернові та олійні. Проте збільшення експорту українських продуктів харчування на ринки ЄС спричинило напруження та конфлікти в деяких країнах-членах. Велика частка українського зерна та олійних культур, які спочатку були призначені для експорту в Азію, Африку та Близький Схід, зрештою була закуплена в ЄС.

Відновлення аграрного сектору на сучасних засадах стане рушієм значної активізації розвитку суміжних секторів економіки, до яких належать переробка аграрної продукції та харчова промисловість, виробництво добрив, аграрне машинобудування, біоенергетика, сегменти ІТ-індустрії, задіяні в цифровізації аграрного виробництва та логістики. Важливими є відповідне інформування потенційних інвесторів про інвестиційні можливості й привабливість цих галузей, а також моніторинг, визначення потреб аграрних підприємств, у тому числі в товарах та послугах суміжних галузей.

Список використаних джерел:

1. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. Загроза продовольчій безпеці світу / Міністерство закордонних справ України. 2023. 23 листоп. URL: <https://mfa.gov.ua/zagroza-prodovolchij-bezpeci-svitu>
3. На розмінованих землях України вже можна виростити 1 млн т зерна / Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 2024. 17 січ. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/245689.html
4. О. Христенко, А. Ткачук. Сучасний стан та основні напрями підвищення продуктивності сільського господарства та сталого виробництва у Миколаївській області. Економіка та суспільство. №60. 2024. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-118>.